

ДО
ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
ПО ОБЩЕСТВЕНИЯ РЕД И СИГУРНОСТТА И
МИНИСТЪР НА ОТБРАНАТА
КРАСИМИР КАРАКАЧАНОВ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР,

Във връзка с предложения на сайта на Министерството на отбраната за обществено обсъждане проект на „Програма за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България 2032“ и след направена on-line обществена дискусия между представители на Министерството на отбраната, Щаба на отбраната, Военна академия, Министерския съвет, Парламента и военно-патриотични организации, съюзи и центрове, имащи отношение по сигурността на страната, Управителният съвет на Съюза на офицерите от резерва „Атлантик“ Ви изпраща своята позиция. Същата е попълнена и оформена с предложения, мнения и становища на голям брой членове и симпатизанти на съюза, в това число млади офицери и курсанти, желаещи да служат в обхвата на Програмата.

ПОЗИЦИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ

ПО ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОТБРАНИТЕЛНИТЕ СПОСОБНОСТИ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2032 ОТ СОР „АТЛАНТИК“

Адмирации за положени огромно труд от колегите в МО по създаването на програмата. Тя има много силни страни, обобщени като цяло в точка 9.

Ние от СОР Атлантик разбираме промените в стратегическата среда днес, която изисква способности със свършено различни качествени и количествени параметри. Това ни кара да гледаме на модернизацията и усъвършенстване на подготовката на

войските като един непрекъснат процес. Новите мисии на Алианса, развитието на стратегическите концепции в отговор на рисковете и заплахите, сега и в бъдеще, водят до постоянна промяна в изискванията към колективните и национални способности на 30-те съюзници в НАТО, а в редица случаи и до необходимостта от създаването на изцяло нови способности.

През последните месеци и години редица конфликти ясно показаха разликата между армиите използващи високите технологии и армиите останали да живеят с представите от миналото за водене на бойни действия. Затова ние искаме да предложим нашите препоръки по отделните точки с надеждата, че ще бъдем полезни за достигане и поддържане на общата цел – адекватно организирана отбрана на Р. България.

1. Цел и обхват на програмата

Програма 2032 би следвало да стане Програма 2036. Страната ни участва в процеса на планиране на отбраната на НАТО (NDPP) - един уникално структуриран и аналитично базиран процес, където широк кръг от експерти анализират, оценяват и предлагат дългосрочните цели и перспективите за развитието на способности. Доколкото ни е известно, през тази година в НАТО би трябвало да приеме нов пакет Цели за способности (ЦС 2021) с хоризонт до 2036 година. Такъв би трябвало да бъде и хоризонтът на нашата Програма и възможността да се „прогледне“ в една 15-годишна перспектива, което ще е уникален шанс за преориентиране на нагласите в планирането на националната отбрана от текущите краткосрочни (3-5 години) към прилаганите съюзни средно- и дългосрочни хоризонти на планиране от 10-15 и повече години.

3. Основи на отбранителната политика

3.1. Отбраната на страната като основна държавна дейност.

Да се добави: „Министерството на образованието и науката“ преди БЧК.

3.3. Приоритети на отбранителната политика

Текста: „- развитие на Министерството на отбраната като ефективна интегрирана институция;“ да се замени като: „- оптимизиране на Министерството на отбраната като ефективна интегрирана институция;“

6.2. Развитие на интегрираното Министерство на отбраната

Би било по-добре думата „развитие“ да се замени с „оптимизиране“.

Според нас, Програма 2032 дава добра представа за целите, чието изпълнение, в рамките на ангажиментите на страната ни към останалите съюзници от НАТО и плановете на правителство за разходи и инвестиции в отбраната, би могло да допринесе за преодоляването на изоставането в развитието на отбранителните способности през последните 10-15 години.

Ограничените финансови ресурси, с които разполага МО в мирно време трябва да се разходват с цел максимална ефективност, за избягване на дисбаланси, на основата на ясната препоръка на военния експерт Джон Глен да си правим армията така, както си избираме риза т.е. да ни е по мярка. Дори като количество армията ни да е малка, но като качество на въоръжение и подготовка на бойците и командния състав да е на ниво на най-добрите в НАТО.

Да се добавят като цяло (взаимствано от Полша) основен акцент да е поставен на способностите, които трябва да притежават силите, като същите са групирани в няколко области:

- *Способности за ефективно разузнаване. Усилията за развитие на способности за ранно и далечно откриване и наблюдение на въздушното и морските*

пространства на наша територията, в т.ч. и за целите на колективната отбрана следва да се засилят. Необходимо е да се разширят и интензифицират дейностите по изграждането и развитието на способности, които надхвърлят националните възможности и потребности, но същевременно гарантират изпълнението на целите и задачите на колективната отбрана в нашия регион. Това би трябвало да става с по-засилено участие и използване на инструментите на НАТО за солидарно споделяне на отговорностите (Инвестиционната програмата на НАТО - NATO Security Investment Programme (NSIP);

- *Способности за ефективно командване;*
- *Способности за провеждане на ефективни дейности;*
- *Способности за стратегически транспорт и високо ниво на мобилност;*
- *Способности за оцеляване и защита на силите;*
- *Способности за поддържане продължителност на действията*

Мисията да се разглежда отделно.

6.2. Развитие на интегрираното Министерство на отбраната

Би било по-добре думата „развитие“ да се замени с „оптимизиране“.

Да се наблегне на взаимодействието между видовете въоръжени сили при реални действия.

6.8. Способности на военното разузнаване

Да се добави „...и съхраняване на информация...“

6.12. Военнополицейско осигуряване

Да се добави следния текст: „Служба „Военна полиция“ е подчинена на Министъра на отбраната и обединява регионалните структури и военнополицейските формирания от Българската армия под единно ръководство.“

6.15.2. Развитие на командната структура

В този раздел е необходимо да бъде добавен подобно на следния текст: „Въвеждане на единен стандарт при ранговете в МО, структурите на централно подчинение, командванията и видовете въоръжени сили и международните длъжности, като за всяка структура се спазва последователността на военните звания, без да има между тях липсващо звание.

7. Хората в отбраната

Броят на военния персонал , пряко ангажиран с използването на въоръжението, да се увеличава приоритетно, като достигне 1,2 до 2,0 екипажа на единица военна техника. Да се постигне еднаква квалификация на екипажите.

Не може да се получава генералско звание воененслужещ, който няма поне една мисия зад граница !

Да не се назначават на ръководни длъжности офицери, завършили военни академии на държави, които не са членки на НАТО.

Като цяло раздел 7 е слабо разработен и обоснован и се нуждае от подробен План за изпълнение на целите за попълване на армията с достатъчно по количество и добре образовани и квалифицирани бойци. СОРА има своите експерти и хора с опит и може да предложи такъв план.

9. Насоки за работа с поглед към хоризонта

В заключение, разработването на Програма е само първата стъпка.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО ПЛАНА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМА 2032

(отбелязан е като първа точка от приоритетните насоки, стр.39)

Ситуацията в която се намира днес БА е критична, доколкото налага пълна подмяна на руското въоръжение с такова , съвместимо със стандартите на

НАТО, а това са огромни средства , средства които нито една икономика не може да отдели в кратък срок , без да бъде жертвана. Такова жертване ние не можем да си позволим, но ползвайки един разумен подход, основан на реална оценка на риска , оценка на приоритетите, на резервите и възможностите , можем да сведем риска военни действия против България да ни изненадат неподготвени до минимум.

Основните ни съображения са :

- Одобрения в НАТО финансов ресурс за военни цели е 2%. За целите на превъоръжаването на БА този ресурс е малък и дава дълъг срок на протичане на този процес, срок в който дори ново закупено въоръжение може в края да се нуждае от подмяна като морално остаряло.

- Същевременно насочването на по-големи от 2% ресурси към армията може да подкопае икономиката, което като бумеранг ще се върне пак към армията. Това, което е забранено в мирни условия обаче не е забранено, а дори е желателно в условия на бързо нарастване на военната опасност. Преди атаката над Пърл Харбър Япония разходва за военни цели до 70% от БВП.

- Съвременната, ефективна бойна техника е несравнимо по-сложна и по-скъпа от използваната през ВСВ. Тя изисква и по-продължителна подготовка на използващите я бойци. Затова в условия на бавно нарастване на количеството на въоръжението е добре да противопоставим (или да добавим) бързото му влизане в експлоатация от вече подготвени хора. Това предполага броят на подготвяните бойци да бъде поне в началото 1,2 - 2 пъти по-голям от броя на обслужваната, налична военна техника и въоръжение. Все пак трябва да подчертаем, че в държавите с развита образователна система е по-лесно да се намерят хора, които бързо да усвоят тази техника и сред тях е и България.

Планът за изпълнение на Програмата трябва да започва с реалното, актуално състояние на въоръжение , личен състав и неговата професионална подготовка и да стигне до очакваните в края на Програмата способности . Той обаче няма да ни бъде полезен в условия на възникване на военна опасност в рамките на срока му. Затова всяка година трябва да има разработен паралелен план, който да стъпи върху достигнатото развитие на ВС и да набелязва пътищата и мерките за достигане на пълните желани възможности на ВС на РБ (амбиции) в условия на пълно напрежение на икономиката и всички ресурси на държавата.

В този, втори, аварияен план трябва да са отбелязани не само финансовите средства, но и потенциалните доставчици, при това с резерв.

Именно тези два плана са свръхсекретните тайни на една държава и ако можем да предлагаме всичко за тях, нищо за разработените и приети вече планове не трябва да излиза извън ограничен кръг лица. Вредата от притежаването на тези планове от вероятният ни противник е огромна, огромни са и притесненията ми от възможността с тях да се запознават и лица, нескрито симпатизиращи на Русия, за които думата „предателство“ звучи като „сътрудничество“.

Независимо от направените критики по определени слабости и дадените препоръки, допълнения и становища, СОР „Атлантик“ ще подкрепи приемането за изпълнение на „Програма за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България 2032“. Същевременно СОРА декларира,

че ще предложи пълно сътрудничество на МО със свои конкретни анализи и предложения за преодоляване на проблемите, с които се среща МО в днешните реални условия.

С УВАЖЕНИЕ,

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ
НА СЪЮЗА НА ОФИЦЕРИТЕ ОТ РЕЗЕРВА
„АТЛАНТИК“**

ПОЛКОВНИК (О.З.)

(ВИЛИС ЦУРОВ)

София

17.01.2021 г.

Изх. № 2/17.01.2021 г.

ДО
ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
ПО ОБЩЕСТВЕНИЯ РЕД И СИГУРНОСТТА И
МИНИСТЪР НА ОТБРАНАТА
КРАСИМИР КАРАКАЧАНОВ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР,

Във връзка с предложения на сайта на Министерството на отбраната за обществено обсъждане проект на „Програма за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България 2032“ и след направена on-line обществена дискусия между представители на Министерството на отбраната, Щаба на отбраната, Военна академия, Министерския съвет, Парламента и военно-патриотични организации, съюзи и центрове, имащи отношение по сигурността на страната, Управителният съвет на Съюза на офицерите от резерва „Атлантик“ Ви изпраща своята позиция. Същата е попълнена и оформена с предложения, мнения и становища на голям брой членове и симпатизанти на съюза, в това число млади офицери и курсанти, желаещи да служат в обхвата на Програмата.

ПОЗИЦИЯ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ

ПО ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОТБРАНИТЕЛНИТЕ СПОСОБНОСТИ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2032 ОТ СОР „АТЛАНТИК“

Адмирации за положението огромен труд от колегите в МО по създаването на програмата. Тя има много силни страни, обобщени като цяло в точка 9. Ние от СОР Атлантик разбираме промените в стратегическата среда днес, която изисква способности със съвършено различни качествени и количествени параметри. Това ни кара да гледаме на модернизацията и усъвършенстване на подготовката на войските като един непрекъснат процес. Новите мисии на Алианса, развитието на стратегическите концепции в отговор на рисковете и заплахите, сега и в бъдеще, водят до постоянна промяна в изискванията към колективните и национални

способности на 30-те съюзници в НАТО, а в редица случаи и до необходимостта от създаването на изцяло нови способности. През последните месеци и години редица конфликти ясно показаха разликата между армиите използващи високите технологии и армиите останали да живеят с представите от миналото за водене на бойни действия. Затова ние искаме да предложим нашите препоръки по отделните точки с надеждата, че ще бъдем полезни за достигане и поддържане на общата цел – адекватно организирана отбрана на Р. България.

1. Цел и обхват на програмата

Програма 2032 би следвало да стане Програма 2036. Страната ни участва в процеса на планиране на отбраната на НАТО (NDPP) - един уникално структуриран и аналитично базиран процес, където широк кръг от експерти анализират, оценяват и предлагат дългосрочните цели и перспективите за развитието на способности. Доколкото ни е известно, през тази година в НАТО би трябвало да приеме нов пакет Цели за способности (ЦС 2021) с хоризонт до 2036 година. Такъв би трябвало да бъде и хоризонтът на нашата Програма и възможността да се „прогледне“ в една 15-годишна перспектива, което ще е уникален шанс за преориентиране на нагласите в планирането на националната отбрана от текущите краткосрочни (3-5 години) към прилаганите съюзни средно- и дългосрочни хоризонти на планиране от 10-15 и повече години.

2. Среда на сигурност и нейното влияние върху развитието на отбранителните способности

2.1. Дългосрочни тенденции в развитието на глобалната среда на сигурност

Да се добави текста: „Увеличаване активността и чувствителността на обществата към вземането на национални решения по генериране на отбранителни способности, вътрешна и външна политика.“

Да се добави и текста: „Русия играе дестабилизираща роля в Черно море и на Балканите.“

2.2. Тенденции в развитието на отбранителните способности до 2032 г.

Последното изречение на раздела да се промени така: „Хората ще останат основният елемент на системата, и необходимостта от придобиване на нови, адекватни за средата на управление лидерските качества, ще е от решаващо значение за постигане на успех.“

3. Основи на отбранителната политика

3.1. Отбраната на страната като основна държавна дейност.

Да се добави: „Министерството на образованието и науката“ и „Военно-патриотичните организации и съюзи, подкрепящи евроатлантическите ценности и политики.“ преди БЧК.

Необходимо е съгласуване с тези ведомства и организации.

Необходимо е да се напомни от какви текущи нива на развитие на отбранителните способности ще стартира Програма 2036. Според нас е необходимо в този допълнителен раздел да се припомнят онези обобщени изводи и оценки, правени в прегледите на изпълнението на плановете и докладите за състоянието на отбраната през последните години, които по-скоро представят

тревожното изоставане в развитието на Въръжените ни сили, тяхното, технологично обновяване, превъръжаване и модернизация.

3.2. Стратегическа цел на отбранителната политика

3.3. Приоритети на отбранителната политика

Приоритетите трябва да се препоредят като се започне с нашите задължения към НАТО, ЕС, ООН, САЩ..., някъде по средата да се добави текста: „Създаване и развитие на органи и формирования за стратегически комуникации и гражданско-военно сътрудничество.“ (това няма нищо общо с „Връзки с обществеността (PR) и медиите“), като към края да се добавят останалите приоритети.

Липсва визия или доктрина за отбраната, която да позволи постигане на политическо и гражданско съгласие по важни въпроси като численост, структура, ресурси, многонационални сили, съвместни действия по море и въздух,

Текста: „- **развитие** на Министерството на отбраната като ефективна интегрирана институция;“ да се замени като: „- **оптимизиране** на Министерството на отбраната като ефективна интегрирана институция;“

Да се добавят новите текстове:

„- **създаване и развитие на национална държавно-акционерна логистична компания (фирма) за осигуряване на цялостната контрактна, строителна, логистична, свързочна и със специално имущество, оборудване и въръжение дейността на Въръжените сили;**

(По образец на много държави в НАТО, за използване на уволнения от ВС човешки потенциал с неговите способности и финансови възможности в акции, а също така за реструктуриране и отделяне на онези структури на ВС, които не носят пряк военен потенциал и военни способности.)

- **създаване на Национална гвардия;**

(Чрез реструктуриране на военните окръжия и използване на доброволния резерв с цел поемане на задачите по Мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ от ЗОВС и не обвързване на БА с тези задачи. Националната гвардия може да генерира прехода от доброволния резерв към професионална служба и да засили гражданско-военното сътрудничество във военната област.)

- **използване експертизата на военно-патриотичните организации с евроатлантическа насоченост;**

- **Извеждане до 2032 г. на всичкото останало в армията ни съветско оръжие и техника и замяната му с произведено в страни-членки на НАТО (вкл. и у нас) оръжие;**

- **Постепенно преминаване към “интелигентни” системи и оръжия (роботи, дроне и др.) и намаляване на числения състав на армията;**

- **Формиране на съвместни (със съюзниците ни) военни формирования на наша територия - перспектива за трите вида войски - СВ, ВВС и ВМС.**

- **Намаляване на бюрокрацията и оптимизиране на дейността на различните отделения в различните щабове. (Това включва прехвърляне на електронен носител на всички документи с крайна цел работа в една мрежа на цялата армия. То това по себе си е голяма програма, която не е по силите на армията да изпълни самостоятелно - т.е. бюджет за това трябва да се предвиди.**

- Спиране на безумния "ежедневен учебен процес" (ако тази тенденция продължава) - занятията да се планират на определени интервали и в другото време да се предвидят дейности развиващи допълнителни умения в кадровия състав."

(Няма смисъл да обучаваме кадрови войници на неща които вече са научили - освен в случаите, когато има новопостъпили такива, но това може да се решава от командирите по места).

3.4. Роля, мисии и задачи на Въоръжените сили

В Мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ да се добави

*„...Въоръжените сили участват в **коалиционни операции**, мисии и операции на НАТО и ЕС...“ (повдигнатият в черно текст)*

В Мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ „Въоръжените сили“ да се заменят с „Националната гвардия“ и текста добие вида:

*„**Националната гвардия** във взаимодействие с Въоръжените сили поддържа способности за превенция, ранно предупреждение и неутрализиране на потенциални рискове и заплахи за националната сигурност...“*

3.5. Ниво на политическа амбиция

В мисия „Отбрана“ да се прецизира до какъв ранг на военно формирование (както за Сухопътни войски е механизирани бригада) са формированията от другите видове ВС.

*В мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ да се коригира: от **1000 души на 1250 души***

Как България, като водеща страна, ще се включи в DIVERACK? Да се посочат поне 1-2 проекта в тази област – пр. закупуване на две дизелови подводници и др.

3.6. България в НАТО и ЕС, двустранно и регионално сътрудничество

*Във формулировката на тази точка може би е необходимо да се добави (след ЕС), **ООН, ОССЕ**, и да се загатне за участие в операциите и мисии в тези организации и развитие на наше военно представителство в ДРКО и Виена.*

***Двустранно сътрудничество в отбраната.** Би било много подходящо, особено след стагнацията през миналата година, да се предвидят регулярни консултации за съгласуване националните политики и планове в отбраната, обмяна на информация за националните инвестиционни възможности и тяхното съвместно реализиране, както и засилване на военното сътрудничеството и контакти със съседите ни Гърция, РС Македония, Турция и най-вече с Румъния, с която ни свързват идентични отговорности и решаването на задачи от интерес и за двете страни.*

Особено със САЩ, които са лидер в технологичните новости в отбраната (например хиперзвуковите оръжия, визия за борба с безпилотни летателни системи (БЛС), ново училище за обучение на оператори на БЛС и методи за поразяването им, лазерни и други оръжия)

4. Планиране на отбраната

***Крайно неоправдано е по-нататъшното поддържане на остарели, неефективни и без възможности за поддръжка на въоръжения, бойна техника и оборудване.** Това следва да бъде много по-ясно и категорично заявено в Програма 2032(36). Еволюцията на заплахите и рисковете неизбежно води до постепенна загуба на способности, за чието развитие не се инвестира и така техният застой ги*

прави неспособни за справяне с новите заплахи. Способностите с които сега разполагат ВС, базирани на стари съветски оръжейни системи и платформи, не биха могли да бъдат изобщо пригодни и ефективни в един съвременен военен конфликт. В Програма 2036 би трябвало категорично да се заяви, предвид нейният хоризонт и плановете за превъоръжаване, кога и кои бойни платформи ще бъдат извеждани от въоръжение. Наливане на пари в посока Москва трябва да бъде прекратено.

Изводът: „Зададената финансова рамка за периода до 2032 г., основаваща се на ангажимента разходите за отбрана да нараснат на 2% от БВП, обаче, осигурява попълването само на **25% от финансовия ресурс за минимално необходимите военни способности.**“ е в противоречие с заявеното в т. 8.1: „За да се компенсира този недостиг, е необходимо разходите за отбрана да се придържат стриктно към нивата, определени в Националния план за повишаване на разходите за отбрана до 2% от БВП на Република България до 2024 г. След 2024 г. разходите за отбрана следва да се поддържат на ниво не по-ниско от 2% от БВП до 2032 г.,“

5. Желано крайно състояние на отбранителните способности на Въоръжените сили към 2032 г.

Да се добавят текстовете:

„- Създаване и развитие на национална държавно-акционерна логистична компания (фирма) за осигуряване на цялостната контрактна, строителна, логистична, свързочна и със специално имущество, оборудване и въоръжение дейността на Въоръжените сили;

- Създаване на Национална гвардия;

- Създаване, развитие и засилване ролята на формирования за стратегически комуникации и гражданско-военно сътрудничество;

- Засилено използване на експертизата на военно-патриотичните организации с евроатлантическа насоченост;“

6. Изграждане и развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили

6.1. Способности, численост и структура на Въоръжените сили

В текста: „Отбранителните способности на Въоръжените сили ще се развиват като съвкупност от следните елементи: доктрини; организация; подготовка; въоръжение, техника и оборудване; лидерство; личен състав; инфраструктура и оперативна съвместимост.“ на края може да се добави **и мотивация.**

Според нас, Програма 2032 дава относително приемлива представа за целите, чието изпълнение, в рамките на ангажиментите на страната ни към останалите съюзници от НАТО и плановете на правителство за разходи и инвестиции в отбраната, би могло да допринесе в някаква степен за преодоляването на изоставането в развитието на отбранителните способности през последните 10-15 години.

Това наистина е амбициозно, но на практика ще е изключително трудно постижимо, предвид оценките на МО, че разходите за отбрана до 2032 г., в т.ч. и дългосрочните инвестиции биха могли да удовлетворят едва 25% от необходимия финансов ресурс за развитие на минимално необходимите военни способности. Намеренията за финансиране на някои, определени като приоритетни

области от пакета минимални оперативни способности, според нас, предвещава сериозни рискове пред цялостната реализация на Програмата и развитието на балансиран пакет от необходими и достъпни способности, отговарящи на съюзните стандарти за оперативна съвместимост и нива на готовност. На фона на една такава тревожна констатация например, изглежда необяснимо намерението за нарастването на л. с. на ВС с още 3 хил. души, при положение, че и сега хиляди вакантните места не могат да бъдат попълнени. Без да омаловажаваме ролята на човешкия фактор във ВС, възниква и въпроса затова дали това няма да обезсмисли и забави допълнително технологичното развитие и превъоръжаването на ВС. Известно е, че бойните и маневрени способности, наред с тези за бойно осигуряване, поддръжка и защита на една съвременна механизирани бригада днес превишават поне двукратно комбинирани способности на нашите две бригади, взети заедно. Допускаме, че намеренията са за формиране на още една, трета бригада, което донякъде е разбираемо, но пък ще е неоправдано, ако нейното въоръжение ще е като това, което имат другите две бригади днес. Това няма да добави никаква добавена стойност, както обикновено се казва в такива случаи.

Пренебрегването на това важно изискване ще доведе до нови дисбаланси, които ще рефлектират върху качествените показатели и способността за ефективни съвместни действия на ВС в национален и колективен формат. Как и колко точно това ще се отрази на способността за изпълнение на задачите от ВС, както и дали би могло негативите да бъдат минимизирани в някаква степен, би трябвало да бъде подходящо анализирано и оценено.

Да се добавят като цяло (взаимствано от Полша) основен акцент да е поставен на способностите, които трябва да притежават силите, като същите са групирани в няколко области :

- *Способности за ефективно разузнаване. Усилията за развитие на способности за ранно и далечно откриване и наблюдение на въздушното и морските пространства на наша територията, в т.ч. и за целите на колективната отбрана следва да се засилят. Необходимо е да се разширят и интензифицират дейностите по изграждането и развитието на способности, които надхвърлят националните възможности и потребности, но същевременно гарантират изпълнението на целите и задачите на колективната отбрана в нашия регион. Това би трябвало да става с по-засилено участие и използване на инструментите на НАТО за солидарно споделяне на отговорностите (Инвестиционната програмата на НАТО - NATO Security Investment Programme (NSIP);*

- *Способности за ефективно командване;*
  - *Способности за провеждане на ефективни дейности;*
  - *Способности за стратегически транспорт и високо ниво на мобилност;*
  - *Способности за оцеляване и защита на силите;*
  - *Способности за поддържане продължителност на действията*
- Мисията да се разглежда отделно.*

6.2. Развитие на интегрираното Министерство на отбраната

Би било по-добре думата „развитие“ да се замени с „оптимизиране“.

Да се наблегне на взаимодействието между видовете въоръжени сили при реални действия.

6.3. Способности на Съвместното командване на силите

Според СОРА това е обща задача и вероятно мястото му е тук

Съвместно развитие и споделяне на гражданско-военни способности. Има редица области в които военни и невоенни способности с общ генезис и би било от взаимен интерес и изгода за страната ни да се развиват и използват съвместно. Такива са способностите в областта на медицината, информационните технологии и кибер-защитата и сигурността, транспорта, комуникациите, инфраструктурата, защитата от оръжията за масово поразяване, издирването и спасяването и др.

6.4. Способности на Сухопътните войски

6.5. Способности на Военновъздушните сили

Да се акцентира върху развитие на силно ПВО на база на радарни и ракетни комплексни системи.

Не може да разчитаме само на интегрираната ПВО и противоракетната отбрана на НАТО.

Да се добави следния текст: “ В краткосрочен план ВВС трябва да оптимизира дейността си в следните направления:

- Използване на дронове и координиране на работата с дроновете. (Оперирането на разузнавателни действия с дронове е поверено на СВ, а те не са наясно с НПП и НИАС, това би довело до конфликт при евентуална мисия);

- Въвеждане на нови документи, регламентиращи работата на ИТС (Осъвременяване на НИАС, промяна в журналите за подготовка на ЛА и др.).

- Оптимизиране на координация между институции 112, ПСС и ВВС при изпълнение на задачи по търсене и спасяване на бедстващ;

- Кариерното развитие на летателния състав по две различни вертикали: командно или летателно, с цел намаляване на демотивацията на младия летателен състав;

- Оптимизиране планирането в летателната дейност, с цел гарантиране на даден обем от летателни часове (нальот) за определена възраст от започване на службата на летателния състав.

- Оптимизиране планирането на ЛА, в съответствие с възможностите по нальот на летателния състав и възможностите по осигуряване на полетите от инженерно-техническия състав. (Недостигът на ИТС води до не осигуряване на необходимата почивка на същия за неговото възстановяване, съгласно нормативните документи)

- Подмяна на автопарка със специална апаратура (за развърщане на полево летище.

6.6. Способности на Военноморските сили

Ние сме лидери в „пакет разгръщане на способност за подводни интервенции“, а нямаме подводница, да не говорим за остарялото оборудване на водолазите ни.

Доразвиване на отбрана против подводници и ракетни противокорабни комплекси.

Забележка: Нашите ВМС инициираха един не много мащабен проект в рамките на Постоянното структурирано сътрудничество на ЕС, с реализацията на който се очаква да се удовлетворят национални и колективни оперативни

потребности за издирване, спасяване и др. подобни интервенции. Става въпрос за няколко контейнера оборудване и екип за използването му. Проекта срещна подкрепа в ЕС, EDA, EUMS, Гърция, Франция...

Няма конфликт с подводниците...

6.7. Способности на Съвместното командване на специалните операции

6.8. Способности на военното разузнаване

Да се добави „...и съхраняване на информация...“

Трябва да има и малко осъвременяване на дейностите.

6.9. Способности за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана

МО да може да си позволи ИТ специалисти за киберсигурност само чрез конкурентно обоснована заплата в съответствие с пазара на труда при тези специалисти. Необходимо е създаване на отдели (работилници) за обслужване на техниката вместо фирми като Балкантел. Да се заложи обучение на офицери, сержанти и войници, които да извършват плановите проверки на техниката вместо фирмите, като им се издаде вътрешна оторизация и сертификати. При развитие на системите да се добави следния текст:

„- Изграждане и интегриране на съвременни системи като link16 и model

- Подобряване на комуникациите и покритието на системи min tetra, обща интеграция на същата със структури на МВР (ПБЗН и Национална полиция).“

В края на раздела да се добави текста: „Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана пряко взаимодейства и насочва дейността на Националната държавно-акционерна логистична компания (фирма) за осигуряване на цялостната контрактна, строителна, логистична, свързочна и със специално имущество, оборудване и въоръжение дейността на Въоръжените сили в областта на неговите правомощия“.

6.10. Способности за логистична поддръжка

В края на раздела да се добави текста: „Командването за логистична поддръжка пряко взаимодейства и насочва дейността на Националната държавно-акционерна логистична компания (фирма) за осигуряване на цялостната контрактна, строителна, логистична, свързочна и със специално имущество, оборудване и въоръжение дейността на Въоръжените сили в областта на неговите правомощия“.

6.11. Военномедицинско осигуряване

Да се добави текста „Доизграждане и усъвършенстване на системата за авиомедицинска евакуация чрез съвременно оборудване на комплексни модули за търсене, спасяване, реанимиране и транспортиране на лица от кризисен район до съответни нива - Роля 1, 2 и 3.

Усъвършенстване подготовката на медицинския персонал в съответствие с изискванията за здравословното състояние на летателния състав при използване на новия многоцелеви изстребител F-16 block 70/72 и операторите на безпилотни летателни апарати. Усвояване на новите медицински модули за

проверка здравословното състояние на летателен и наземен състав в системата на НАТО.

Засилване участието на военни лекари и медицински специалисти в съюзни симпозиуми, семинари, конференции и курсове и генериране заемането на адекватни за страната ни международни длъжности в щабове на НАТО на база изискванията на Алианса и промяната в новите епидемични условия.“

6.12. Военнополицейско осигуряване

С цел издигане ранга на служба „Военна полиция“ до този на останалите структури на директно подчинение на Министъра на отбраната и премахване възможността за прикриване на произшествия на по-ниско ниво (бригада, база) е необходимо службата да бъде обединена с военно-полицейските формирования във видовете въоръжени сили като самостоятелна структура, по аналог в другите страни от НАТО.

За целта е необходимо да се добави следния текст: „Служба „Военна полиция“ е подчинена на Министъра на отбраната и обединява регионалните структури и военнополицейските формирования от Българската армия под единно ръководство.“

6.13. Военно-географско осигуряване

6.14. Резерв

От написаното следва, че подходът за подбор на резервисти търпи промени и ще трябва да се изчака 4 г. период за да се види накъде ще се продължи. Изглежда и кампанията „Бъди войник“ не дава желаните резултати. Необходими са нестандартни иновации или пробван в други страни опит – както в САЩ, Великобритания или Германия.

За целта е необходимо в най-скоро време да се пристъпи към реорганизация на съществуващата от миналото система на военните окръжия (някога имаше и армейски военни области) и да се пристъпи към съвременна авторитетна и модерна система за подбор на резервисти и обучение на запасни, както е в повечето страни-членки на НАТО. Още повече, че моделът работи много добре и в Тенеси (САЩ), щат от който България е черпила много опит чрез Офиса за военно сътрудничество със САЩ.

СОР „Атлантик“ предлага обединяване ресурсите на военните окръжия и някои малки военни формирования за законово и организационно изграждане на Национална гвардия, подчинена на Министъра на отбраната. По този начин (аналогично на САЩ) ще се затвори пентограма (не случайно в САЩ сградата на МО е „Пенагон“) на петте вида въоръжени сили в страната ни (ако приемем, че нашите специални сили са аналог на морската пехота).

Така военните окръжия ще имат възможността да издигнат своя ранг до ниво на вид ВС, ще имат по-голяма легитимност и задължение да водят самостоятелна политика и организираност при привличане на кадри за Доброволния резерв, за неговата подготовка, съвместно с другите видовете ВС, водене и подготовка на запасните и изпълнение и постепенно увеличаване и усъвършенстване на способностите, изпълнявани по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“.

Националната гвардия ще има определени териториални задачи при различните мисии, ще подготвя кадри за ВС и ще осигурява засилено гражданско-

военно сътрудничество на ВС с националните и местни органи на властта, неправителствените организации и обществеността. Службата в нея ще бъде предимство за работещите в държавната администрация и фирмите, както е в страните, където има такава.

6.15. Командна структура и система за командване и управление

6.15.1. Нива на ръководство, командване и управление

6.15.2. Развитие на командната структура

В този раздел е необходимо да бъде добавен подобно на следния текст: **„Въвеждане на единен стандарт при ранговете в МО, структурите на централно подчинение, командванията и видовете въоръжени сили и международните длъжности, като за всяка структура се спазва последователността на военните звания, без да има между тях липсващо звание. (пр. всяко командване на вид ВС да има по 3 генералски длъжности, а не както досега във КВВС и КВМС по две, ВА и ВМА нямат длъжност „Бригаден генерал“ и т. н.). Същото е необходимо да се отнася и за международните длъжности – ако заявим длъжност „Директор на дирекция в НАТО“ трябва да знаем, че е за висше офицерско звание, както у нас.**

6.16. Подготовка

6.17. Политика по въоръженията - отбранителна аквизиция

Да се предвиди БА да се насити с нови роботизирани платформи, с модерни навигационни и прицелни системи и високоточни оръжия, защитни системи, ефективни системи за контрол, събиране и обмен на информация, както и радикално променено лично оборудване на българския войник за значително повишаване на неговата ефективност.

Трябва да се изгради система за информация към МО и Военнопромишленият комплекс за възможностите на нашата индустрия, с оглед възможностите за строителство на военна техника в наши заводи.

Да се осигурят краткосрочни договори за извънгаранционна поддръжка на съществуващата техника (най-често съветска) до получаването на нови, съвременни радары, за да може да запазим известни отбранителни способности.

С оглед на постоянно развиващите се технологии армията изостава драстично от останалия свят. Една от причините за това е че системата за приемане на новости в армията е много тромава и закостеняла, което демотивира и без това ограничения личния състав да се старая да подобрява работната си среда. Ясно е че всички гледаме с надежда в бъдещето и се надяваме на по-добри времена, но докато чакаме това да се случи е необходимо да помислим как можем да подобрим средата в която работим и как да задържим квалифицираните и подготвени кадри, а не да ги принудим да напускат и да си търсят по успешни и най-вече по-добре платени кариери извън ВС.

6.18. Инфраструктура

Необходимо е да бъде посочено, че „...на първо място се изграждат следните елементи на военната инфраструктура:

- изграждане на модерни огради и съоръжения за защита на военните формирования;

- изграждане на модерни портали и пропускателни пунктове, защитени от опити за терористични актове и несанкционирано проникване, снабдени със средства за дистанционна и непосредствена проверка, със съответните скенери, охранителни и термовизионни камери;

- изграждане на нормална пътна мрежа за подход и съвременни охраняеми паркинги за личния състав.“

Необходимо е да се стартира процедура по освобождаване от имотите с отпаднала необходимост и ведомствения жилищен фонд от райони, не само освободени от войскови формирования, но и от гарнизоните с постоянна дислокация на ВС като София, Пловдив, Варна и др., намиращи се инцидентно в жилищни блокове, чиято собственост повече от 90 % е частна, с първоначална обявена оценка за продажба на средни пазарни цени с приоритет на наемателите, за да не бъде оцетено МО. Запазване на ведомствения жилищен фонд единствено в сградите, цялостно обособени за това и ведомствените военни общежития. Райони, собственост на МО, намиращи се в големите гарнизони и гарнизони с наличие на военни формирования, които не се използват и не се планира тяхното усвояване за военни дейности, да се предоставят за инвестиране в жилищно строителство с право на строеж (жилищни кооперации) на военнотружещи на действителна военна служба не по-малко от 10 г. или с подписан договор за служба поне 10 г. във ВС.

6.19. Търговски дружества

Трансфер на технологии от САЩ, Израел или други съюзници.

7. Хората в отбраната

При планирано попълване с личен състав на ВС от 43 000 души (3000 души доброволен резерв) се предполага (по препоръчителни стандарти на НАТО) около 43 длъжности „бригаден генерал“ (и приравнени), около 14-15 длъжности „генерал майор“ (и приравнени), около 3-4 длъжности „генерал лейтенант“ (и приравнени) и 1 длъжност „генерал“ („адмирал“).

7.1. Подбор, набиране и развитие на кадрите

7.1.1. Подбор и набиране

Залогът на Програма 2032(36) трябва да е насочен към онази част от личния състав на ВС, която трябва да притежава мотивация и физически и професионална качества, за да може да я реализира, т.е. да служи и след този период. На тази база фокусът на кадровите органи трябва да бъде съсредоточен върху подбора за военните училища, младите войници, сержанти и офицери (до капитан или майор), изучавайки и задоволявайки техните претенции за кариерно и професионално развитие и политика за социални облаги и мотивация. От получените предложения и бележки от тази част на ВС (като наши симпатизанти) и след направен анализ, СОР „Атлантик“ предлага:

- възрастта за пенсиониране на военнотружещите да бъде намалена с 3 г.;

- ускорено да бъде прекратена службата на военнослужещи, получаващи пенсия и заплата;

- да се приеме ротационен принцип при развитие на кадрите, свързан със служба в страната, участие в мисии и на международни длъжности, а също така престоят в отделните гарнизони да бъде ограничен до 5 г., а на длъжности – до 3 г.;

- да се минимизира, оптимизира и опрости системата за оценка на личния състав, с цел недопускане на субективизъм;

- да се заложи на физическата и професионалната подготовка при издигане на военнослужещи на ръководни позиции, след обективно доказан здравен статус;

7.1.2. Модел за кариерно развитие

Необходимо е да се добави следния текст: **„При постъпване в Националния военен университет и подписване на договора за кадрова военна служба за срок от 10 г. след завършване в приложение към договора да бъдат разписани гарнизоните, вида ВС и заеманите длъжности, на които ще бъде назначен съответният военнослужещ в зависимост от постигнатия успех по време на следването.**

Отговорността по неспазване на договора за КВС и неустойките към него да се носят, както от военнослужещия, така и от Министерството на отбраната в лицето от кадровия орган и лицето, оторизирано от Министъра на отбраната да подписва договора.

Независимо от завършената специалност, военнослужещите на кадрова военна служба могат да бъдат премествани и на места, различни от договориранияте, но по тяхно желание. За целия период на службата, военнослужещите трябва поне веднъж да са участват в мисия зад граница или на международна длъжност, включително придобиване на образователна степен.

Не може да се получава генералско звание военнослужещ, който няма поне една мисия зад граница !“

7.2. Военно образование

Да се търсят нови форми на обучение с цел внедряване на новите технологии и схващания за война. Например във ВВВУ Г. Бенковски да има катедра за БЛА, а в Шумен да се подготвят за противодействие и борба с БЛА.

Образователната степен „бакалавър“ в НВУ „В. Левски“, ВВВУ „Г. Бенковски“ и ВВМУ „Н. Вапцаров“ да е с продължителност 3-4 г., за медици – 6 г., като последните 3 г. от следването им е на свободен режим. Курсовете за начално военно обучение на постъпили от вън кандидати за офицери, по специалности, за които МО не може да подготви кадри, да продължава до 6 м., а договорът за КВС да бъде с продължителност до 5 г., без неустойки от страна на военнослужещия.

За кандидатстване във ВА, (или магистър в граждански ВУЗ) да бъдат предлагани офицери с навършени 6 г. служба във ВС, със звание „капитан“ и приравнени и нямащи дисциплинарни наказания. След завършване да бъдат назначавани на най-ниските оперативни длъжности и с тях да бъде сключен нов договор за КВС за период от 10 г. по реда на сключване на първия договор.

На завършилите във военни училища съюзни държави да се дава перспектива с една степен по-висока в кадровото им развитие.

За обучение във военни академии и национални академии по отбраната на съюзни държави да се определят офицери, доказали своят евроатлантизъм и след подписване на договор за служба във ВС за срок от 5 г.

Да не се назначават на ръководни длъжности офицери, завършили военни академии на държави, които не са членки на НАТО.

За сержантския състав да бъдат осигурявани курсове по професионални направления до 1 м на всеки две години.

Редници на професионална военна служба със служба над 10 г. да бъдат предлагани с приоритет за сержантски длъжности и изпращани на курсове за сержанти по направления до 6 м.

Също така кабинетната материална база във НВУ и военните училища основно е с руски образци - по-скоро музейни експонати (при авиационното въоръжение) и все още се използват не преведени руски пособия и литература (които повечето курсанти трудно възприемат) и от преподавателите се разказват носталгични спомени от миналото, формиращи у младите курсанти различни представи.

Появи се и идея за въвеждане на "военен" омбудсман, защитаващ определени права на военнослужещите в интерес подобряване на службата или спорни казуси, поради липса и невъзможност (по ЗОВС) за създаване на професионален съюз (синдикат), както е в МВР.

7.3. Социална политика

Необходимо е да се добави следния текст: „Наред с кариерното и професионалното развитие и квалификация, добрата социална политика се явява един от основните мотивиращи инструменти за привличане и задържане на младия офицерски състав във ВС. Освен във финансово изражение, пряко за личния състав, тя се изразява и в редица придобивки, осигуряваща свободно време, спокойствие и възстановяване на личния състав. Направления, в които трябва да се развива социалната политика:

- Засилване на социално подпомагане на военнослужещите – при преместване в друг гарнизон военнослужещите да ползват предимства за прием в ясли, детски градини и училища. (В момента с предимство се ползват само деца, чиито родител/и са на мисия. А тази несигурност би разубедила доста военнослужещи да търсят кариерно развитие в София или друг по-голям град);

- Военни имоти, намиращи се вече в централните части на големи градове, да се заменят или отдадат на инвеститор и след това да се използват за покриване на жилищната нужда на военнослужещите;

- Осигуряване на служебен транспорт до работа (това отсъства в много от в. ф. в БА);

- Увеличаване на стимулите за военнослужещите, които са преминали курсове и обучения, с цел да не се загуби техният опит и квалификация;

- Планиране и финансиране на кампании сред ученическата и студентската общност за постъпване в армията и стартиране на процедури по провеждане на посещения и стажове във в. ф. по време на часовете по военно обучение в средните училища, чрез използване ресурса на военно-патриотичните организации с евроатлантическа насоченост;

- Адекватно заплащане и регулиране на извънреден труд;

- Приоритетно финансиране на мероприятия, провеждани от военно-патриотични организации, подкрепящи правителствената политика по НАТО и ЕС, по даване на експертни оценки, обсъждане, проучване и даване на препоръки за Министерството на отбраната;

- Финансиране на ВПО за издаването на военно техническа и изследователска литература и наръчни пособия, свързани с отбранителните способности и националната сигурност на страната, чествания на годишнини и възстановки.

- Осигуряване на допълнително време на военнослужещи с малки деца, което те да могат да ползват в рамките на деня и което да им се води като част от работното време.

- Регламентирано осигуряване на свободно време за военнослужещите в рамките на работния ден за личностно развитие.

- Времето за пътуване до и от местоработата да бъде за сметка на работното време или да се заплаща допълнително, а при пътуване до военни формирования извън населеното място да бъде осигурен надежден (ведомствен) служебен транспорт.“

(В момента на кадровите военнослужещи от всички звания се гледа като на наборни войници, на които трябва да им се намира работа постоянно за да не правят глупости (както добре знаем от миналото). Сега ежедневната дейност в подразделенията не се различава много в последните 20 години и си продължават по същия начин.

Основната идея е да се направи армейския живот привлекателен и желан, а в момента всеки знае каква глупост и безхаберие цари в редиците, което отвращава всеки кандидат. Ако на всеки се даде свободно време за развитие, започнат да се организират курсове за всякакви неща (вкл. и курсове за готварство, ремонти на автомобили и каквото и да е друго, за да се хареса на ЛС). Тези курсове могат да се организират вътрешно - от колеги, които имат опит в областта или външни фирми. Да се търси съдействие на организации, като нашата и бивши кадри с "нова специалност" например.

Армията се конкурира с бизнеса - а това което има в излишък по подразделенията е свободно време - което просто трябва да се оптимизира а да не се пилее в безумни дейности.“

8. Ресурсно осигуряване

Програмата отразява един сравнително добър период на финансово осигуряване на отбраната, който механично се пренася за периода до 2032г. Отражението на започналата финансово-икономическа криза е бегло споменато, без каквото и да е загатване даже за реструктуриране, реформи насочени към по адекватна връзка разходи-финансиране, поне в близък 2-3 годишен период.

Съотношенията 60:20:20 и дори 60:15:25, като разходи за ЛС/ТИ/КР са доста повърхностно сложени, без опит за моделиране и анализ на действителните потребности и възможности за осигуряване на размера, заложен като цяло в програмата личен състав, разходите за текуща издръжка (достигащи при нормална

бойна подготовка и до 30%) и разходите за модернизация и превъоръжаване комплексно описани в документа. Необходимо е да се направи моделиране на алтернативи на структури на въоръжените сили, с използването на методиката на Модела за управление на ресурсите за отбрана, използван при разработването на План 2004, чрез който се извършиха реформите по подготовката на присъединяването ни към НАТО.

Позоваването основно на Националния план за повишаване на разходите за отбрана до 2% от БВП на Република България до 2024 г. (гарантиращ финансовото осигуряване на отбраната само като проценти от БВП), който в период на реален растеж на БВП беше добър за отбраната, сега в период на спад на БВП показва голяма несигурност особено в осигуряването на проектите – започнали и предстоящи.

Амбицията за развитие на отбраната основно с национални средства е силно надценена. В съвременните условия тази цел е на практика неизпълнима. Трябва да се използват всички възможности произтичащи от членството ни в НАТО и ЕС за споделяне на способности, помощ в гарантирането особено на морския и въздушния суверенитет и свързаното с това евентуално балансиране на разходите, в приемлив за отбраната и обществото размер.

Зададената финансова рамка за периода до 2032 г., осигурява (констатирано и в проекта на програмата) само 25% от финансовия ресурс за минимално необходимите военни способности, изчислен на стойност 36 млрд. лв. Практиката досега показва, че такива отворени програми, без комплексност, поне 90% осигурено финансиране и връзка на допълващите се и взаимноосигуряващите се проекти необходими за пълната реализация на отбранителните способности, за които плаща държавата, са обречени на неуспех.

8.1. Разходи за отбрана

Посочените в документа съотношения на разходите за личен състав, издръжка и капиталови разходи, съответно 60:20:20 до 2024 г. и 60:15:25 за периода 2025-2032 г., изглеждат необосновани и противоречащи на общоприети принципи и подходи при планиране на отбраната. Такива съотношения, неминуемо водят до дисбаланс на тези три ключови направления и поставят сериозни съмнения дори в развитието на оперативни способности в приоритетните направления.

Нереалистично е да се твърди, че 15 % от бюджета на МО в периода 2025-2032 г. ще са достатъчни за удовлетворяване на разходите за текуща издръжка (разбирана в НАТО като операции ((ежедневна дейност, обучение, подготовка, учения и операции) и поддръжка (ремонтни, горива, боеприпаси и др.) - O&M)). Още повече, че така разчетени средствата, ще трябва да посрещнат и разходите за ускорено усвояване на новите бойни платформи, до постигането на техните пълни оперативни способности, като едновременно с това продължи да осигуряват регулярната подготовка на останалите формирования от ВС, а също и поддържането, възстановяването, удължаването на жизнения цикъл на съществуващите бойна техника, въоръжения и СИ оборудване и др., в т.ч. и тяхната модернизация, доколкото такава е оправдана. Това ще е непосилна задача, според моите доскорошни преки наблюдения и оценки. Досегашните практики на максимално „изстискване“ на разходите за подготовка и превъоръжаване доказаха своята контрапродуктивност и следва да бъдат изоставени.

В свои анализи наши членове, както и други експерти са достигнали до извода, че предвид текущите обстоятелства, свързани със състоянието на ВС и разходите за отбрана, които страната ни може да си позволи, съотношения 50:30:20 между основните компоненти на разходите за отбрана, биха могли да осигуряват един относителен проемлив баланс, при който би могло на първо време да се стабилизируют способностите на ВС и да се пристъпи към тяхното надграждане.. При условие, че понятията капиталови разходи (у нас) и дългосрочните инвестиции в отбраната (НАТО) бъдат хармонизирани имат еднакъв смисъл и съдържание. Както и когато отmine пандемията и веднага след като икономиката се възстанови, се предприемат навременни действия за прилагане на Националния план за не по-малко от 2% от БВП за отбрана, от които не по-малко от 20% за превъоръжаване.

Разходите за всякакви ремонти, в т.ч. и капитално-възстановителни, и частична модернизация на въоръжения и бойна техника, системи за тяхното управление и друго оборудване - все неща, свързани с отговорностите за поддържането на тяхната текуща оперативна готовност и способности, не са дългосрочните инвестиции и не могат произволно да се причисляват към поетият ангажимент за насочване на не по-малко 20 % от разходите за отбрана за дългосрочни инвестиции, включващи придобиването на нови бойни, специални и транспортни машини, кораби и самолети и друго оборудване. Ремонтите на МиГ-29, Су-25, Т-72 и др. не са дългосрочна инвестиция. Противното означава манипулиране на информация и пренебрегване на принципи и изисквания, отнасящи се до справедливото споделяне на тежестта и отговорностите в Алианса.

Липсва яснота относно наличния финансов ресурс.

8.2. Източници за финансиране

9. Насоки за работа с поглед към хоризонта

В заключение, разработването на Програма е само първата стъпка. Потрудното са нейното формулиране, разясняване и изпълнение. Това може да се окаже огромно изпитание и провалът не е изключен. Една неразбрана, скептично и дори враждебно посрещната Програма ще я погребее много бързо! Естествено ще е, веднага след приемането на Програма, нейното изпълнение да се съчетае с по-краткосрочни прегледи и планове, които да включват конкретни и измерими цели за изпълнение на Програма. Един всеобхватен план ще трябва да посочи къде е отбраната ни днес, какви действия са необходими и кой е отговорен за тяхното изпълнение. Действията трябва да са обвързани с етапи, водещи към постигането на набелязаните цели, последните които да са лесно измерими.

Към положителните страни на проекта могат да бъдат посочени: дългосрочния характер на документа – хоризонт 12 години; амбициозна цел да „осигури изграждането и поддържането на адекватни на рисковете и заплахите отбранителни способности на Въоръжените сили до 2032 г., а в някои направления и отвъд този хоризонт“; сравнително адекватна оценка на средата за сигурност с акцент на хибридните заплахи и негативната роля на Русия; изложените тенденции за развитие на отбранителните способности; открояването на ролята на новите оръжейни технологии, които в третото десетилетие на 21-век ще започнат да променят характера на военния конфликт; сравнително добре дефинирани стратегическата цел и приоритетите на отбранителната политика, както и

политическата амбиция в отбраната; дефинираното към 2032 г. желано крайно състояние на отбранителните способности на Въоръжените сили към 2032 г. и са определени пътища за неговото постигане; функционалното подразделяне на въоръжените сили на Сили за възпиране и Сили за отбрана; развитието на командна структура и система за командване и управление на въоръжените сили и възприемането на „мисийното командване“; засиленият акцент на подготовката на войските и силите; нови механизми при реализирането на политиката по въоръженията и развитието и използването на Българската отбранително-технологична индустриална база; приоритетната роля на хората в отбраната; посоченият недостигът на финансов ресурс за изграждане на всички минимално необходими способности на въоръжените сили в следващите 12 години, както и необходимостта от използване на финансов ресурс от държавния бюджет; и предложените насоки за работа в областта на отбраната до 2032 г. и с поглед към по-далечен хоризонт.

Обективно погледнато можем да се съгласим с тези положителни страни на проекта.

Документът, обаче, има и редица слабости и недостатъци, които видимо намаляват неговите качества. Основните от тях са: отделни терминологични неясноти; недостатъчно критична оценка на тенденциите в развитието на глобалната среда за сигурност и не е отразен извода на групата експерти по доклада „НАТО 2030“ че „основната характеристика на настоящата среда за сигурност е повторното появяване на геополитическата конкуренция“; в анализа на средата за сигурност не са посочени основните източници на хибридни заплахи, особено главния от тях – Русия; един кратък сравнителен анализ на Програма 2020 и проекта на новата програма показва, че в Програма 2032 няма надграждане на нивото на политическата амбиция, за следващите 12 години, по същество тя си остава същата, като в Програма 2020; не е дефинирано какви сили ще бъдат включени в Силите за възпиране и какви в Силите за отбрана и на кои ще бъде даден приоритет в изграждането; липсва структурата на видовете въоръжени сили и новите командвания, което е отстъпление от Програма 2020, което би обосновало и предложения леко повишен състав на въоръжените сили; заложено е само пожелание за създаване на съюзни формирования на територията на страната, без конкретна цел (например формирането на една многонационална съюзна бригада под българско командване); в комплекта сили, предназначени за колективната отбрана на НАТО не е посочен типа механизмирана бригада (в Програма 2020 беше средна механизмирана бригада); в Програма 2032, в развитието на способностите на видовете въоръжени сили не се откроява надграждането над същите, заложен в Програма 2020 и това след 12 годишен период на развитие; ниски са амбициите в развитието на видовете въоръжени сили, не се различават от Програма 2020 и не съответстват на усложняващата се среда за сигурност и необходимостта от повишен принос на страната в съюзната отбрана; участието на въоръжените сили в мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ остава същото като в Програма 2020 и това след 12 години развитие на способностите; липсват ясни времеви рамки за освобождаването от стари оръжейни системи, поддържани основно от Русия; не е добре обмислено изравняването на йерархичните нива на СКС и командванията на видове въоръжени сили и подчиняването на всички командвания от оперативното ниво на началника отбраната. Последният не следва да се занимава с ръководство на операции, за целта има СКС; за подготовката на

войските и силите липсва ниво на амбиция с измерими показатели, за да постигнем стандартите на НАТО; в Програма 2032 липсва ясна финансова обосновка за необходимите отбранителни способности на въоръжените сили. В Програмата има опит да се “узаконят” вече взети решения, които не са по Програма 2020 и не са обсъждани - пример бронираните машини за КССО.

Документът Програма 2032 е сериозно усилие, за съжаление предлагано в последните 100 дни на Правителството вместо в първите 100 и при много ниска обществена подкрепа за парламента и правителството.

Заложените основни параметри са добри за развитието на отбраната, но са много общи и едва ли могат да са амбициозна основа за разработване на План за развитие на ВС и Инвестиционен план.

Ключови въпроси като конкретни програми за превъоръжаване (а и ускорено извеждане на старо въоръжение без бойна ефективност и риск за зависимост от Русия), участие в многонационални формирания, домакинстване на сили на НАТО и ЕС (както например има в Румъния и Гърция), създаване на ефективна организация за трансформация, ускорено и много по-ефективно участие в структури на НАТО и ЕС (извън квотите, които да попълним на 100%), конкретика за многонационални проекти със съюзници (особено съседи) и много други, които реално ще уплътнят идеите за 2032 просто липсват (вероятно поради съгласие при СПО).

Финансовите параметри са слабо развити и има признание, че всъщност тази програма е само на 25% осигурена (в добрия случай на изпълнение на плана за нарастване на бюджета за 2% от БВП). Амбицията за 43 000 численост на армията изглежда доста нереалистична. Които от вас си спомнят как през 1998/1999 година определихме численост от 45 000 при над 100 алтернативни модели тествани с МУРО могат да си представят за какво става въпрос. Визията за резерва и запаса е все още много обща.

Всички знаем, че за да постигнем реално превъоръжаване и високи доходи, за да приемем многонационални формирания и участваме активно в такива в Румъния, Гърция, Полша например ще трябва да приемем по-малка численост на действащата армия и оптимално формиране на резервна / териториална армия с ангажимент на гражданските власти, областни управители. Там може да се ползва и техника с по-ниски параметри, гражданска и т.н. Кибер Резерва към КИПКО е от супер важно значение.

Като обобщение имаме следните положителни страни:

- Важен и полезен документ, следващ подхода на Програма 2020 от 2014, смекчен като амбиция и конкретност с Програма 2020 от 2015.

- Силно решение за КИПКО и другите командвания.

- Обективен по отношение на необходимите ресурси (което го прави и силно нереалистичен) и с много добро определяне на приоритетност към многонационални подходи, стратегическо партньорство със САЩ и използване на агенциите на НАТО и ЕС.

Могат да бъдат посочени и някои слабости като:

- Липсата на оценка на постигнатото по Програма 2020 за осигуряване на приемственост и надграждане.

- Покрити са само 25% от необходимите средства.

- Нереалистична численост от 43 000 и липса на визия ако не сработи доброволната наборна служба.

- Амбиция за суверенитет само с национални средства е разбираем, но и за морски и за въздушен суверенитет е добре да се търси помощ от СКО и съюзниците.

- Липса на конкретност за многонационални формирания у нас и по многонационални проекти, вкл. SEDM.

- Липса на организация за трансформация и научното ѝ осигуряване.

- Липса на конкретност по системата за аквизиция.

- Липса на конкретност по PESCO / EDF.

- Липсва визия за решително засилване на участието на България в структури на НАТО и Европейската отбрана над попълване на квотите в тези структури.

- Липсва добро представяне на ползите за България от това усилие и в частност развитие на технологичен капацитет и достъп до възможности в НАТО и ЕС.

С изключение на числеността и общия ресурс за Програма 2032, за което се изисква добро моделиране с МУРО (или по-ново средство) другите проблеми са отстраними в следващите Планове, където всичко трябва да е много по конкретно като срок, резултат, ресурс, механизъм на управление, връзка с НАТО, ЕС, съседи. Следващите крачки ще изискват привличане на много повече експертиза извън МО и тясно сътрудничество в НАТО и ЕС.

Програма 2032 трябва да бъде максимално реалистична и изпълнението ѝ да е приемливо надеждно. Другото са утопични възгледи, които ще доведат до недоверие в обществото и ще са пречка за по-нататъшното развитие на въоръжените сили на Р. България.

Всичко това е нужно да бъде разбрано от всички следващи правителства и министри на отбраната!

Независимо от направените критики по определени слабости и дадените препоръки, допълнения и становища, СОР „Атлантик“ ще подкрепи приемането за изпълнение на „Програма за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България 2032“.

С УВАЖЕНИЕ,

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ
НА СЪЮЗА НА ОФИЦЕРИТЕ ОТ РЕЗЕРВА
„АТЛАНТИК“**

ПОЛКОВНИК (О.З.)

(ВИЛИС ЦУРОВ)

София

17.01.2021 г.

Изх. № 1/17.01.2021 г.